Regionalplan for Sogn regionråd

2009-2012

Del 1: Strategiplan

Vedteken i Sogn regionråd 24. april 2009

1. Innleiing 3

2. Regionale utfordringar 4

2.1. Folketal 5
2.1.1. Nasjonale mål og føresetnader 5
2.1.2. Folketalsutviklinga i sogn 5
2.1.3. Folketalsframskriving 6

2.2. Sysselsetting 7
2.2.1. Fordeling etter næring 7
2.2.2. Pendling 8
2.2.3. Attraktive levevilkår for alle innbyggjarar 9

3. Satsingsområde (alfabetisk) 9

3.1. Felles bu- og arbeidsmarknad 10

3.2. Helse 10

3.3. Næringsutvikling 11

3.4. Sogndal si rolle som regionsenter 12

3.5. Utdanning, skule og kompetanse 13

4. Arbeidsformer 14

1. Innleiing

Sogn regionråd er organisert som eit interkommunalt samarbeid med heimel i kommunelova § 27. Kommunane Aurland, Balestrand, Leikanger, Luster, Lærdal, Sogndal, Vik og Årdal er eigarane.

Sogn regionråd skal vere ein felles arena med fokus på å sikra og vidareutvikle rammevilkåra for busetnad og næringsliv i regionen. Sogn regionråd skal også fungere som base for definerte prosjekt og vidare ha som mål å samordne og forenkle oppgåver for eigarane.

Sogn regionråd vil forma ein region som gir innbyggjarane eit godt liv og bidra til at ungdommane satsar framtida si her.

I historisk samanheng har Sognefjorden vore den viktigaste ferdselsåra mellom kommunane i regionen. Fjorden er framleis ein viktig ressurs som vi kan utnytta betre ved å samla oss om felles strategiar på tvers av kommunegrensene.

Bygdene ligg spreidde langs fjordar og dalbotnar med mange lokale sentra. Dei har til felles at dei eig ein del av fjorden. Fellesskapet rundt fjorden bygger identiteten til sogningane, og er eit godt grunnlag å utvikla samarbeidet på. Verdiskapinga vil auka når vi samarbeidar om å ta heile regionen i bruk.

Struktur

Regionalplan for Sogn er todelt med ein strategiplan og ein tiltaksplan: Strategiplanen inneheld generelle utfordringar og definerer konkrete mål som skal gjelda for planperioden 2009-2012. Tiltaksplanen gir ei prioritering av tiltaka for eitt år om gongen og vert revidert kvart år. Regionrådet skal gjennom tiltaksplanen vera pådrivar for konkrete prosjekt og vidare ha som mål å forenkla oppgåver for eigarkommunane.

Tiltaksplanen vil vera grunnlag for eit partnarskap med fylkeskommunen om gjennomføring og finansiering av regionale utviklingsprosjekt. Fylkesplanen 2005-2008 har utsett hovudrulleringa til 2010, og får derfor mindre betydning for regionalplanen enn det som var intensjonen frå regionrådet si side.

Regionrådet vil arbeida for samarbeid og partnarskap med positive ringverknader både innanfor regionen og i høve til dei andre regionane i fylket. Utvikling av konkrete prosjektskisser og partnarskap og igangsetjing av konkrete prosjekt vil koma som del av tiltaksplanen.

Prosess

RUP-gruppa starta arbeidet med å rullera regionalplanen våren 2008, og har lagt opp til følgjande prosess i arbeidet med plandokumentet:

I oppstartsmøte 13. juni 2008 innleia professor Oddbjørn Bukve ved Høgskulen i Sogn og Fjordane om *Utfordringar og strategiar i regionalt utviklingsarbeid.* På same møtet var det idedugnad og gruppearbeid om satsingsområde, tiltak og arbeidsformer.
RUP-gruppa grupperte satsingsområda og ba dei åtte formannskapa om å prioritera 3-4 av i alt 6 satsingsområde.

I regionrådsmøtet 17. oktober 2008 var det gruppearbeid. Det kom forslag til hovudmål, delmål, strategiar og tiltak til dei fire prioriterte satsingsområda. Med utgangspunkt i desse innspela laga administrasjonen eit utkast til regionalplan for Sogn regionråd 2009-2012 som har vore drøfta i RUP-gruppa.

2. Regionale utfordringar

Kommunane i Sogn regionråd er definert som ein arbeids-, bustad- og serviceregion. Eit overordna mål med regionrådet sitt arbeid er å halda vedlike og vidareutvikla eit attraktivt bu- og arbeidsmiljø i regionen for å oppretthalda folketal, sysselsetting og liv i bygdene. Dette inneber store felles utfordringar på område som infrastruktur, tenesteyting, servicetilbod og næringsutvikling.

Figur 1 Satelittbilete med kommunegrenser i Sogn regionråd. Kjelde: www.sognekart.no

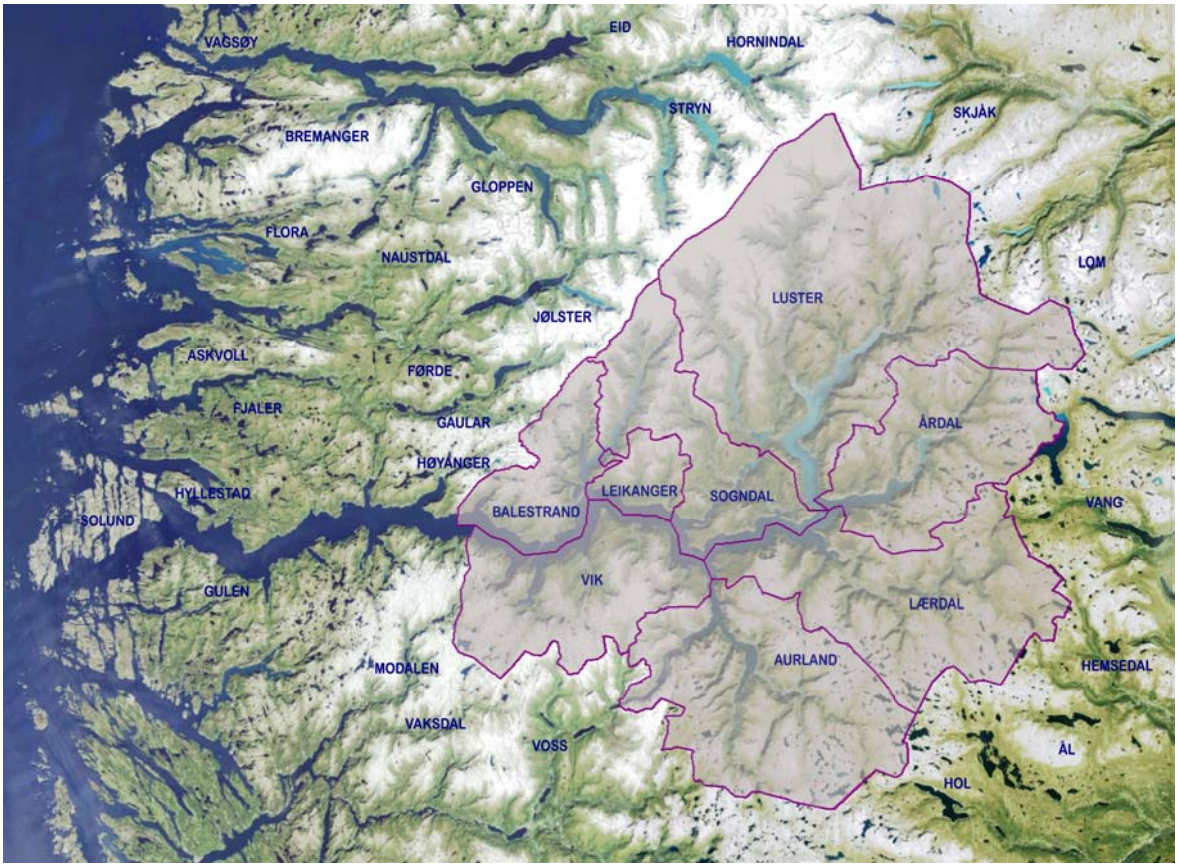

2.1. Folketal

Å oppretthalde folketalet er ei av dei viktigaste utfordringane i regionen.

2.1.1. Nasjonale mål og føresetnader

I distrikts- og regionalpolitikken har regjeringa som mål å leggja til rette for likeverdige levekår i heile landet, og oppretthalde hovudtrekka i busetnadsmønsteret. Folk skal ha ein reell fridom til å busetja seg der dei ønskjer. Regjeringa peikar på desse utfordringane som viktige for å nå målet:

- Utløysa verdiskapingspotensialet i alle delar av landet
- Tilgang på teneste- og velferdstilbod, tilgang på arbeidsplassar der folk bur
- Innsats som i sum kan skapa optimisme og framtidstru
- Bygder og tettstader som attraktive stader for busetjing, særleg for unge og kvinner
- Små og mellomstore byar som attraktive alternativ til dei største byane

Stortingsmeldinga legg til grunn følgjande føresetnadar for næringsutvikling og busetjing:

- Styrkje kommunalt tenestetilbod og samfunnsutviklingsrolla til kommunar og fylkeskommunar
- Utvikling av attraktive stader
- Redusera avstandsulempene gjennom effektive samferdselsløysingar
- Styrke kompetansen for folk og næringsliv
- Gode helsetilbod i alle delar av landet
- Lokaliseringspolitikk og arbeidet med forvaltningsreforma
- Samfunnsplanlegging for samordning og differensiert politikk

> Stortingsmelding nr 21 (2005-2006) Hjarte for heile landet Om distrikts- og regionalpolitikken.

Ved sida av utviklinga av arbeidsmarknaden og rekruttering til regionen er også tiltak som sikrar høg livskvalitet viktig for den regionale utviklinga.

2.1.2. Folketalsutviklinga i Sogn

Dei fleste kommunane i Sogn har hatt ei negativ folketalsutvikling dei siste åra. For heile regionen har nedgangen vore 545 personar i tida 2000- 2009. Berre Sogndal har hatt auke i denne perioden. Figur 2 viser endringa i denne perioden i prosent for kvar kommune.

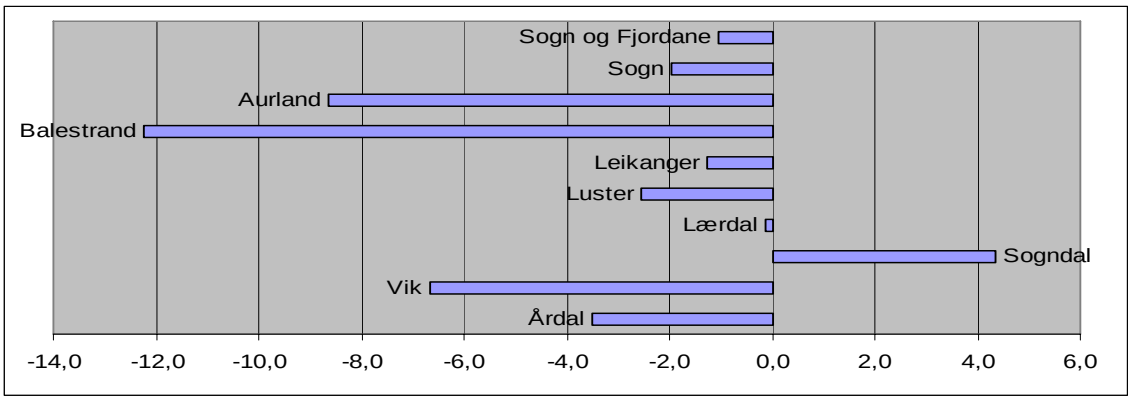

Figur 2 Endring i folketalet i tida 2000-2009 (i prosent). Kjelde: Statistisk Sentralbyrå (SSB).

Kommunane Luster, Lærdal, Sogndal og Årdal har vekst i folketalet frå 2008 til 2009, og det har vore ei svak auke totalt sett for Sogn frå 2008 til 2009. Utviklinga er den same for heile fylket.

Ved årsskiftet 2008/2009 budde det 69 fleire personar i Sogn enn eitt år før. Fødselsoverskotet (fleire fødde enn døde) var på 45 personar. 980 personar flytte til kommunane i Sogn regionråd, 292 av desse kom frå utlandet. Det var om lag like mange innflyttarar som utflyttarar i 2008.

Folketal 1.1.08	Fødd	Døde	Fødsels-overskot	Innflytting	Herav frå utland	Utflytting	Nettoinnfl.	Folketilvekst	Folketal 1.1.09
27 548	**327**	**282**	**45**	**980**	**292**	**987**	**-7**	**69**	**27 617**

Tabell 1 Endring i folkemengd frå 1.1.2008 til 1.1.2009. Kjelde: SSB

2.1.3. Folketalsframskriving

Kva seier prognosane om den vidare folketalsutviklinga?

Statistisk Sentralbyrå sine prognosar viser at Sogn samla sett vil få auka folketal dei neste 20 åra med nærare 5%. Sogndal kommune vil få størst folketalsauke. Kommunane Vik, Balestrand og Aurland vil få nedgang i folketalet.

	2009	2019		2029	
Kommune/region	**Folketal**	**Folketal**	**Endring**	**Folketal**	**Endring**
Vik	2780	2669	-111	2645	-135
Balestrand	1348	1240	-108	1201	-147
Leikanger	2156	2264	108	2340	184
Sogndal	6968	7689	721	8327	1359
Aurland	1687	1577	-110	1508	-179
Lærdal	2199	2211	12	2255	56
Årdal	5600	5658	58	5669	69
Luster	4879	4901	22	5015	136
Sogn	27617	28209	592	28960	1343
Sogn og Fjordane	106457	109093	2636	112044	5587

Tabell 2 Folketalsframskriving for 2019 og 2029 (Kjelde: SSB, Middels nasjonal vekst, alternativ MMMM: middels fruktbarheit, middels levealder, middels innanlandsk mobilitet og middels innvandring.)

Framskrivingar viser at aldersamansetjinga vil endra seg om ein ser fram i tid. Dei største endringane vil bli for aldersgruppa 35-44 år med 20% nedgang og for aldersgruppa 70-79 år med 28% auke.

Det er innvandringa til Sogn som vil gje folketalsauka i tida som kjem. Prognosane viser at utan innvandring vil nedgangen i Sogn utgjera nærare 8% (2139 personar) frå 2009 til 2029.

2.2. Sysselsetting

Regionen har fleire offentlege arbeidsplassar i tillegg til dei kommunale administrasjonane. Industri og varehandel, hotell- og restaurantverksemd sysselsett også mange i regionen. Elles fordeler sysselsettinga seg på jordbruk, skogbruk og fiske, bygge- og anleggsverksemd, transport og kommunikasjon og finans og forretningsmessig tenesteyting.

2.2.1. Fordeling etter næring

Figur 3 viser sysselsetting fordelt på ulike næringar i Sogn for 2000 og 2007. Det har vore auka sysselsetting i perioden frå 2000 til 2007 innan offentleg forvaltning og anna tenesteyting (404 personar) og forretningsmessige tenesteyting og eigedomsdrift (199 personar). Nedgangen i sysselsettinga har i same periode vore i jordbruk, skogbruk og fiske (99 personar), industri og bergverksdrift (266 personar), bygge- og anleggsverksemda (144 personar) og transport og kommunikasjon (123 personar). I varehandel, hotell- og restaurantverksemda og finansiell tenesteyting har det vore små endringar.

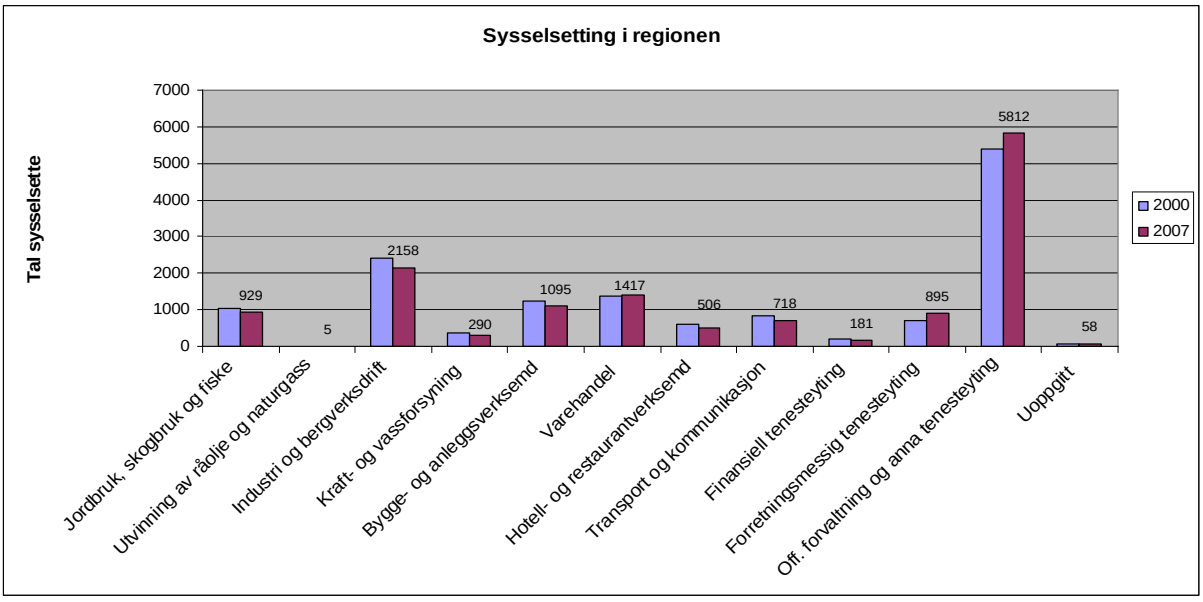

Figur 3 Sysselsetting etter arbeidsstad i Sogn pr 4. kvartal 2000 og 4. kvartal 2007. Kjelde: SSB

Vi har i lang tid hatt auka etterspurnad etter arbeidskraft og låg arbeidsløyse og ledige stillingar vart fylte av utanlandsk arbeidskraft. Dei siste månadane har arbeidsløysa auka, og det er venta at denne utviklinga vil halda fram. Samstundes kan det i nedgangstider vera lettast å rekruttera og få folk til å flytta til distrikta.

2.2.2. Pendling

Nytt arbeid i ein annan kommune betyr ikkje nødvendigvis at personen flytter etter.

Figur 4 viser at det er fleire som pendlar ut av regionen enn til regionen. Det betyr at regionen har negativ nettopendling, og vi har større negativ nettopendling i 2007 enn i 2000.

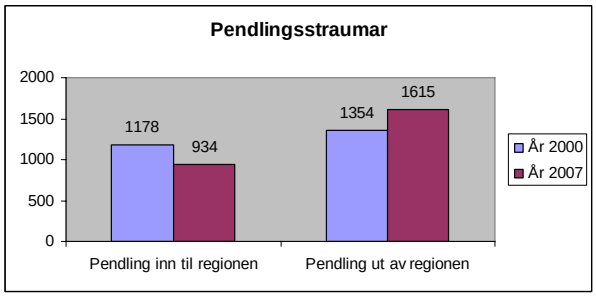

Figur 4 Pendlingsstraumane inn og ut av regionen for 2000 og 2007. Kjelde: SSB.

Dei fleste som pendlar til vår region kjem frå vårt eige fylke (264) og frå Hordaland (267, og av desse 123 frå Bergen). For dei andre nabofylka er tala slik: Buskerud (50), Oppland (65) og Møre og Romsdal (31). Frå resten av landet pendlar 257 inn til regionen.

Utpendlinga frå vår region går i hovudsak til andre stader i fylket (422) og til Hordaland (447, og av desse 347 til Bergen). For dei andre nabofylka er tala slik: Buskerud (51), Oppland (40) og Møre og Romsdal (25). 630 personar pendlar til andre stader i landet, og mange av desse til Oslo (294).

Tabell 3 viser i prosent kor mange som pendlar inn til kommunen i høve til dei som arbeider i kommunen og tilsvarande kor mange som pendlar ut i høve til dei som bur i kommunen. Utpendling har auka for alle kommunane, medan innpendlinga har auka for dei fire kommunane Luster, Sogndal, Vik og Årdal.

Kommune	Pendlar inn til kommunen		Pendlar ut av kommunen	
	2000	2007	2000	2007
	%	%	%	%
Aurland	18	14	17	23
Balestrand	17	16	25	28
Leikanger	46	40	28	33
Luster	9	14	28	32
Lærdal	22	21	26	28
Sogndal	26	29	23	27
Vik	7	8	14	16
Årdal	10	12	9	12

Tabell 3 Tabellen viser prosentvis innpendling i høve til dei som arbeider i kommunen og utpendling i høve til dei som bur i kommunen. Kjelde: SSB.

2.2.3. Attraktive levevilkår for alle innbyggjarar

Gode velferds- og tenestetilbod innan barnehage, skule/utdanning, helse og infrastruktur mv. er føresetnadar for å opprettholde folketalet i regionen. Folks krav til det offentlege tenestetilbodet aukar og for å vera attraktive må kommunane levera gode tenester til innbyggjarane.

Tilgang på arbeid er avgjerande for kor folk vel å bu. Andelen personar som tek høgare utdanning aukar, og dei stiller krav om fleire jobbmoglegheiter der dei busett seg.

Eit samfunn må ha kvalitetar ut over gode tenestetilbod og arbeidsplassar for å vera attraktive. Attraktiviteten er knytta til både kultur- og fritidstilbod, nettverk for omsorg, friluftsopplevingar, tilgang på møteplassar, estetisk utsjånad og bustadtilbod. Ei særleg utfordring er å gjera staden attraktiv for unge i etableringsfasen og kvinner. Stader som er attraktive for tilflytting, gir også betre grunnlag for lokalisering av verksemder (Stortingsmelding nr 12 Hjarte for heile landet).

3. Satsingsområde (alfabetisk)

Sogn regionråd sine satsingsområde i perioden 2009-2012 er:

- Felles bu- og arbeidsmarknad
- Helse
- Næringsutvikling – utvikla næringar vi er sterke på
- Sogndal si rolle som regionsenter
- Utdanning, skule og kompetanse

3.1. Felles bu- og arbeidsmarknad

Problemforståing:

Problemet er dårleg utbygd infrastruktur og manglande samla/regional oversikt over ledige stillingar og boligar for innbyggjarar og potensielle tilflyttarar.

Hovudmål

Næringsliv og innbyggjarar skal ha god infrastruktur i heile regionen

Delmål	***Kommunikasjon*** Kommunikasjonane i regionen på veg og fjord skal utbetrast slik at reisetida til regionsenteret er maks 1 time	***Kollektivtilbod*** Kollektivtilbodet skal vera tilpassa pendlarane sine behov	***Tenestetilbod*** Felles tenestetilbod (barnehage) på tvers av kommunegrensene som er tilpassa pendlarane sine behov	***Bustadareal*** Lokalisering av bustadareal skal vurderast på tvers av kommunegrensene	***Arbeidsmarknad*** Leggja til rette for ein variert og brei arbeidsmarknad og jobb for begge	***Fritidstilbod*** Regionen skal samla ha eit fritidstilbod som er like god på kultur som natur
Strategiar	Følgja opp felles satsing i ulike strategisamanhengar	– Vera pådrivar for gode pendlarruter – Arbeida for betre ferjefrekvens	– Avklara korleis etablera finanseringsmekanismar for fellestiltaka – Gjera tilgjengeleg og kopla informasjon mellom kommunane om kommunale stillingar, kommunale boligar/tomtar og barnehageplassar			Utvikla regionale anlegg og regionale arrangement

3.2. Helse

Etter at stortingsmelding om samhandlingsreforma er handsama, vil regionrådet drøfta kva konsekvensar denne får for helsetenesta i regionen. Mål, strategiar og tiltak vert vurdert i den samanheng.

3.3. Næringsutvikling

Problemforståing

Regionen er for lite attraktiv både for verksemder som skal etablera seg og for unge, kvalifiserte personar, det er manglande samarbeid mellom kommunane om å skaffa nye arbeidsplassar og vi manglar entreprenørskapsånd.

Hovudmål

Sogn regionråd skal utvikla næringar vi er sterke på :

- IKT-kunnskap/ offentleg forvaltning
- Industri
- Landbruk/utmark
- Reiseliv/opplevingsnæring
- Utdanning

Delmål	***Infrastruktur*** Vidareføra arbeidet med å betra infrastrukturen både i regionen og utad	***Entreprenørskap*** Styrka samanhengen mellom skuleutvikling og samfunnsutvikling	***Rekruttering*** Rekruttera arbeidskraft til regionen	***Fleire verksemder*** Fleire arbeidsplassar og verksemder til regionen	***Breiband*** Næringslivet i heile regionen skal ha tilstrekkeleg kapasitet på breiband
Strategiar	– Arbeida for å betra vegstrekningar og brøyteberedskap i regionen – Arbeida for å betra flytilbodet – Samarbeida med næringa og regionale utviklingsaktørar om båtrutetilbodet i Sognefjorden	Utvikla entreprenørskaps-haldningar gjennom auka samarbeid mellom skule og næringsliv	– Arbeida for å trekkja unge, kvalifiserte personar til Sogn – Arbeida for fleire lærlingeplassar særleg i kommunal sektor	– Stimulera gründerar – Arbeida for å etablera industrielle knutepunkt i Årdal og næringsklynger som virker attraktive for framtidige verksemder i regionen – Samordna arbeidet med utvikling og tilrettelegging av nye arbeidsplassar, m.a. nye offentlege arbeidsplassar – Halda fokus på og styrka forskingsmiljøet i regionen – Vidareføra samarbeidet med fylkeskommunen om næringsutvikling herunder reiselivet i Sogn – Støtta opp om Aurland og Lærdal som motor for å utvikla reiselivet i regionen	– Delta i IT-forum Sogn og Fjordane – Delta i samarbeidsordninga Sogn og Fjordane Felles Innkjøp (SFFI)

3.4. Sogndal si rolle som regionsenter

Problemforståing

Problemet i Sogn er at vi ikkje har sentra som er store nok til å vera attraktive for potensielle tilflyttarar. Utfordringa er å sjå omlandet sitt behov og samanhengen mellom sentrum og periferi. Kor sterkt står regionsentertanken?

Hovudmål

Sogndal skal styrkast som regionsenter.

Delmål	***Tenesteyting*** Regionsenteret skal ha brei privat tenesteyting	***Kompetansearbeids-plassar*** Sogndal skal ha eit tilstrekkeleg tilbod av kompetansearbeidsplassar	***Kompetansetilbod*** Sogndal skal vera "motor" for å utvikla kompetansetilbodet i regionen	***Næringsutvikling*** Sogndal skal bidra til næringsutvikling i heile regionen	***Plassering av funksjonar*** Dei funksjonar regionen berre skal ha ein av bør liggja sentralt i regionen når funksjonen er brukarretta og stabile fagmiljø er viktig
Strategiar	Avklara kva oppgåver som bør vera i regionsenteret og kva bør vera andre stader	Styrka Sogndal som kompetansesenter	Styrka og profilera Sogndal som høgskulesenter i regionen	– Sogndal må vera samlande ved å vera bevisst på rolla si og ta ansvar for fellesprosjekt – Alle kommunane må erkjenna at Sogndal er regionsenter og akseptera og støtta opp om regionsenteret	– Regionsentertanken må "haldast varm" i Sogn regionråd – Involvera formannskap/ kommunestyra og skapa eigarskap til regionrådet

3.5. Utdanning, skule og kompetanse

Problemforståing:

Entreprenørskapstenkinga står for svakt i grunnopplæringa
I vidaregåande opplæring er det dragkamp mellom skulane om aktuelle opplæringstilbod
Høgskulen er for lite synleg som regional utviklingsaktør og bør i sterkare grad bidra til å dekka arbeidskraftbehovet i regionen og i fylket

Hovudmål

Sogn skal ha eit attraktivt skule- og utdanningstilbod som styrkar samfunnsutviklinga og sikrar verksemdene sine behov.

Dette satsingsområdet heng saman med det regionale skule- og samfunnsutviklingsprosjektet Sats på skulen – snu Sogn, jf utviklingsprogrammet 2006-2012. Målet for prosjektet er: Meir kompetanse for den einskilde elev og eit bidrag til samfunnsutviklinga gjennom auka samarbeid om skuleutvikling i regionen.

Delmål	***Grunnskule*** Kommunane skal sjå skuleutvikling i samanheng med samfunnsutviklinga og bruka skulen som eit verkemiddel for å styrka næringslivet og utnytta komparative fortrinn	***Vidaregåande skule og Høgskule*** Tilpassa utdanningstilbodet for å dekka arbeidskraftbehovet i regionen	***Identitet*** Styrka ungdommane sin identitet og engasjement til regionen
Strategiar	Kommunane definerer mål og forventningar i høve til skulen som bidragsytar	– Kopla næringslivet og utdanningsinstitusjonane sterkare saman – Arbeida for breiare tilbod innan vidaregåande opplæring og skreddarsydd etter- og vidareutdanning i Høgskulen – Styrka fagretta utdanning gjennom samarbeid med den vidaregåande skulen og Høgskulen	– Involvera ungdommane i utviklinga av regionen – Vidareføra det regionale ungdoms-nettverket som arbeider for å få ungdom til å engasjera seg i lokale saker

4. Arbeidsformer

Sogn regionråd bør bli meir synleg som ein politisk arena for regional utvikling.

Vedtektene bør gjennomgåast og det bør understrekast at medlemene har møteplikt. Regionrådet bør vurdera friare samansetjing av ad-hoc gruppene og jamnleg, t.d. årleg, vurdera å oppretta og nedlegga arbeidsgrupper.

Det bør sytast for betre framdrift og betre prosjektorganisering. Ordninga med arbeidsgrupper bidreg til å vitalisera det politiske arbeidet og bør vidareførast.

Mange aktørar ønskjer å informera regionrådet om saker fordi dei på denne måten får informert alle kommunane på ein gong. Regionrådet skal ikkje fungera som ein rein informasjonsarena. Orienteringar skal ha relevans for regionrådet sitt arbeid, og regionrådet bør unngå ”seljarar”.

Sogn regionråd er arena for regional utvikling. Arenaer for tenestesamarbeid er rådmannsgruppa i Sogn regionråd, ÅLAV og BLLS. Nye samarbeidsområde skal vera forankra i Sogn regionråd.

Som ledd i regionrådet si ungdomssatsing er det etablert eit regionalt nettverk for ungdomsarbeidarane for gjensidig erfaringsutveksling og kompetanseheving.

Den politiske forankringa i kommunane kan styrkast ved at ordføraren jamnleg informerer formannskapet om arbeidet i regionrådet evt. sondera vanskelege saker på førehand i formannskapet.